

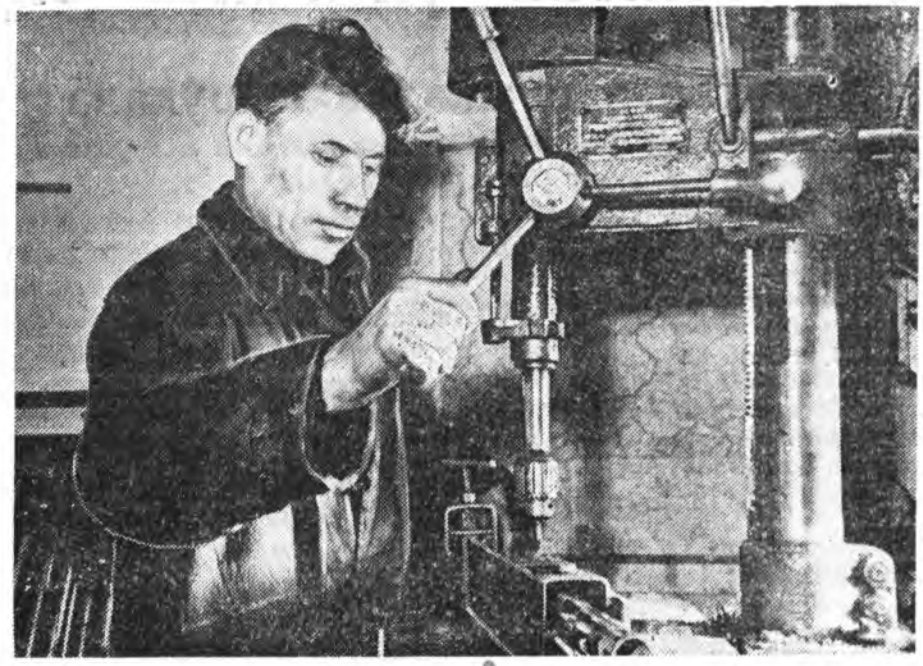
60 ОН ШЭНЭ ХҮСЭТЭ ДЭБЖЭЛТЫН ЖЭЛ БОЛОГ ЛЭ!

ГЭЖЭ РЕСПУБЛИКЫН ХҮДӨӨ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛ ТАНГАРИГЛАНА

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ

МҮНӨӨ ДЭРЭЙ НОМЕРТО:

- РЕСПУБЛИКЫН ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН (1—2-дхи ноуруудта).
- Интервентнууд, сагаантанна Бурят ороной сүлөөлэгдэнээр 40 жэлэй ойдо (3-даху ноур).
- ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ. В. Данилов.—Хонишоной ажал партиин айкомой бюродо харагдаба (3-даху ноур).
- С. Молонов.—Культурна эрилтэмнай хэзээ хангагдаха? (3-даху ноур).
- ҮДЭР ҮДЭРЭЙ НОНИН. В. Очиров.—Залуу мэргэжэлтэд хүдөө гараба (4-даху ноур).
- М. Бакутин.—Ойдо болодог «зүжэг» (4-даху ноур).
- А. Газиев.—Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо (4-даху ноур).
- О. Березков.—Ульгэршэн (4-даху ноур).
- ХИЛЫН СААНАНАА (4-даху ноур).

Нормоёо ходо үлүүлнэ

Улан-Удын модоной заводоной коллектив мүнөө жэлдэ хэзээ хэзээнэйхидэ найнаар ажалажа, харааа харада амжалта туйлана. В. И. Ленинэй түрэнээр 90 жэлэй ойн хүндэлэй ажалай вахтада жагсаад байхадаа, жэлэй эхиндэ абан уялгаа дахин хаража, дээшлүүлэгдэн шэнэ уялга абаба.

Тэрэ уялга соо хэлэгдэнэй ёшоо, заводоной коллектив продукция үйлдбэрлэх дүрбэ харынгаа даалгабари В. И. Ленинэй түрэн үдэр—апрелин 22 хүрэтэр дүүргэхэ байна. Эдэ үдэрнүүдтэ мурсысөөнэй эршэ улам шангадана. Хүн бүхэн дааж байган машина, техникээ найнаар ашаглажа, ажалынгаа бүтээсэ дээшлүүлхын түлөө оролдоно.

«Красный путь» гэжэ артель Улан-Удэлхи олзборилгын системн түрүү предпритинуудай нэгэн юм. Эндэ уралан нарижуулгын хүдэлмэрин мүү бэшээр табигдэн дээрэнэ ялагар сагаан никельтэй орон, гэр доторой бусад хэрэгсэл бүтээгдэдэг болоо.

Оро бүтээдэг цехын слесарь Александр Васильевич Папуллов уралан нарижуулгын хүдэлмэрид эдэбхитэйгээр хабаадажа, нүхэдтөө үлгэр жэшэ харуулна. Нүхэр Папуллов слесарээр хори гаран жэл соо хүдэлжэ байнхай. 1937 ондо Улан-Удын ФЗО-гой хургуули эрхмээр дүүргэж, залуу хүбүүн Александр слесарээр хүдэлмэрилх эрхтэй болонон байна. Удаань түмэр замай хоёрдоху училищидэ мастераар томилогдон юм. Гэбшье нүхэр Папуллов өөрөө юмэ бүтээхэ, зохёох гэжэ ходо оролдог лэн. Тингэжэ тус артельдэ слесарээр орожо, мүнөөшье тэндэ хүдэлмэрилнэ. Мэргэжэл ехэтэй слесарь Александр Васильевич залуу хүдэлмэришэдтэ дүй дүршлөө ходоодоо заажа үгэдэг заншалтай.

Нүхэр Папуллов байгша ондо хоёр жэлэй нормо дүүргэхэ гээн уялгаа бээлүүлхын түлөө эрид шууд тэмсэнэ. Мүнөө үдэр бүрингөө даабари 200 процентээр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр А. В. Папуллов ажаллажа байна.

Л. Хайдуравой фото.

Бурят үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

1960 оной мартын 13, воскресени Сэн 20 мүнган

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАД! Март, апрель, май харануудта иимэ дайшал-зорилго шиидхэхын түлөө тэмсэе: **◆Һаамхай үнөөн бүриһөө сүүдхэдээ 12 кг. һу һааха ◆Эбэртэ бодо малай шэнүүр сүүдхэдээ 600—800 грамм, гахайн—400—500 грамм, 6 һара хүрөөгүй тугалнуудай—40—900 грамм нэмээхэ ◆Нэгэ түрүүлээд шахахын тулада мартда мянган гахай ороондо оруулха ◆Һара бүри нэгэ тахяһаа 15 үндэгэ абаха**

Мяха, һу ехээр абахын түлөө

Мяха дотороо, мяха, һу мяха, гүрэндэ тэрэниие хуруу тушааха социалистиче-амжалтаттайгаар дүүр-үүр юу хэжэ хэрэгтэйб гэ-э ажахын хүдэлмэрилэгшэ-дэ хабаадан һаали-адуулагшад, мэргэжэл-тэмдэ—хамта 90 хүн сугларжа хөөрөлдөн, түршлөө халан абалсаһан

секциин зүблөөн дээрэ түрүүлэн Бурядай зооветин-туралсалай-туршалгын директор нүхэр Ильин

ай ажахы һу ехэтэй үнээ-нэй түлөө ехэ оролдогто-о. Үнээдэ һайн үүлтэрэй-төрөө искусственна аргаар-түрэлэн эмэ тугалыне тү-рэн хойшо һайнаар харуу-үнээн болоторн анхардаг-гэжэ тэрэ онсолон тэм-

үдэ һуралсалай-туршал-гыда тугалнуудта машин-уулгаһаа болжио, тэрэ-тэйгээр гурилаар хэһэн кисе-тэмдэ. Тинмэ кисель хэхэдэ-һа уянда бага зэргэ һу-төвсөй гурил шэнгэхэнээр-юм. Тугалнуудта хамта-литр үдхэн һу уулгадаг-грамм морковь, 280 кило-грамм, 300 килограмм си-лан шанартай ногоон үбһе-һа эдоулдэг. Ингэжэ тэ-нэ тугалнууд үдэртөө шгэ-дүдэ аргээр 800 грам-мэдэг тэгэ гү, али 6 һара-һадоо 170—210 килограмм-байна. Тэдэ тугалнууд-болхоодоо 3 центнерһээ-татадаг юм.

Һаһарагуудые 15—16 һара-һаар үржүүлэхэ эгээн зохид-һаай туршалга харуулаа-һаар оройтоходоо мүү-

һинхэ ототой болоһон-хойноһоо һаалишад илан-һааралтайгаар харууһалха

һайнаар эдээлүүлхэ, ха-һаа ашаг шэмэнь эрид дээ-һэжэ нэгэ нимэ жэшээ ха-һадоо манай ажахыда-нэрэмжэтэ колхоз хамта-һа Тинхэдэ энэ колхозой-үндэгдэ 1480 литр һу һааг-һа гү, али үдэртөө 5—6 литр-һаг байгаа. Теэд тэдэ үнээ-һаар эдээлүүлжэ һаахада-һа үнээн бүриһөө 2480 литр-һаа. Мүнөө эдэ үнээдһээ-15—18 литр һу һаагдана.

һынь эрдэмтэ Соколовскиин аргаар туршадаг байна. Мухаршэбэрэй «Забайкалец» колхозой тугалшан нүхэр Носкова ажал хэрэгэ һайса мэдэхэ, зоотехническэ наукин эрилтэнуудые һайса шудалһан байһанаа үгэ хэлэхэдэ харуулба. Энэ тугалшанай томо болгоһон тугалнууд зургаа һаратайдаа 2 центнерһээ дээшэ татадаг, үдэртөө дунда зэргээр 700 грамм нэмэдэг байха юм.

Тугалнуудые үнээдтэ табижа түлжүүлхэд айхабтар ехэ аштай тунгатай байһаниие Түнхэнэй «Искра» колхозой зоотехник нүхэр Бутуханов элишэлээ. Мүнөө энэ колхозой һаалиин гүүртэнүүдтэ тугалнуудые тэлижэ түлжүүлхэ тусхай үнээд табигданхай. Үнээдтэ тэ-лигдэжэ түлжэһэн тугалнууд 8 һа-ратайдаа 260—280 килограмм та-тадаг байна гэжэ тэрэ хэлээ. Тин-гэжэ ноябрь, декабрь харануудта түрэн тугалнуудые энэ аргаар тэжээжэ гарабал, жэлтэйдэнь 3

центнерһээ дээшэ шэнгүүртэйгээр гүрэндэ тушаажа болохо байна. Зүблөөн дээрэ зооветинститудай эрдэмтэд нүхэд Мунков, Ламкина, Иванов гэгшэд үгэ хэлэхэдэ ис-кусственна үржүүлгыне зүбөөр эмхидхэхэ, үнээдэй һубайрха яба-далыне усадхаха тушаа тодорхой-гоор тэмдэглээ. Залуу эбэртэ бодо малые жэлтэй, жэл хахадтай боло-ходонь шахажа, гүрэндэ тушааха-да олзотой гэжэ тэдэнэр хэлээ. Саашадаа адуу малай ашаг шэмые дээшлүүлхын түлөө, малай үлтэ-рыне һайжаруулхын түлөө тэмсэхэ-тон шухала байһые эрдэмтэд эли-шэлээ.

Тингээд тэрэ зүблөөндэ хабаа-дагшад март, апрель май һара-нуудта үнээн бүриһөө 200—250 кг. һу һааха, шахан түлжүүлгэ-дэ табигданһан бодо малай шгэ-нүүрыне үдэртөө 600—800 грамм, 6 һаратай болоогүй тугалнуудай шгэнүүрыне үдэртөө 700—900 грам-маар дээшлүүлхэ арга бии гэжэ тодорхойлоо.

Гахай, шубуу олоор үсхэбэрлэхэ

Дүй дүршлөө халан абалсаха зорилгоор колхоз, совхозуудай түрүү гахайшад, шубуушад амяараа сугларжа хөөрөлдөө. Тэндэ аймагай ахалагша ветеринарна врачнууд, хүдөө ажахын болон ветеринарна наукануудай эрдэмтэд хабаадалсаба. Эгээ түрүүн үгэ абанан Бичурын аймагай Совелэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Д. И. Берденников Омско областин колхоз, совхозуудаар ямба эршэн, гахай, шубуудые үсхэбэрлэхэ тэндэхи түрүү дүй дүршлэ тухай тодорхойгоор хөөрөжэ үгэб.

Омско областин колхоз, совхоз бүхэн илангаа шубуудые олоор үсхэбэрлэдэг байна. Долоо мянгаһаа үсөөн шубуутай фермэ нгшэе колхоз, совхоздо байбагүй, —гээд нүхэр Берденников хөөрөөгөө хилбэ.

Жэшэнь, «Иртышский» совхоз 50 мянган эмэ тахяатай юм. Хайшан гэбэл тахяһаа үндэгэ олоор абаха тухай гол анхаралаа тэрэ совхозой шубуушад табигда байна. Тус совхозойхид энэ жэл тахяа бүхэниһөө 150 үндэгэ абахаар, 750 тонно шубуунай мяха гүрэндэ худалдахаар хараална.

Шубуу үсхэбэрлэхэ талаар Омскийн колхоз, совхозуудай дүй дүршлэ аргагүй һайшагдана. Манай республикын колхоз, совхоз бүхэн шубуудые олоор бариха аргатай.

Мухаршэбэрэй «Эрдэм» совхозой гахайшан Л. А. Калашникова өөрингөө дүй дүршлэ тухай зүблөөндэ хабаадагшадта хөөрөжэ үгэб. Һүүлэрнь үгэ хэлэһэн Кабанскийн шубуунай совхозой хүдэлмэришэн Т. Мануилова Омско

областин шубуушад дүй дүршлэе һайшаажа, шубуудые бүри олоор лэ барья һаа, олзо дохондыне ехэ болохо һэн гэжэ мэдэбэ.

Гахайн фермэ дээрхи ажал ехэтэй хүдэлмэрине ойнхожоруулаха тушаа манай хүтэлбэрлэгшэд анхарнагүй. Хамаг юмэ гараар хэгдэдэг һэн хойноо, хайшан гээд гахайн мяханай өөрын үнэ сэн хүн-гэрүүлхэ гээшэбибди. Энээн тушаа Хүдөө ажахын министерство һана-лаа табижа зэргэтэй,—гээд Мухаршэбэрэй «Знамя Ленина» колхозой гахайн фермые даагша нүхэр Васильев шүүмжэлбэ.

Зүблөөндэ хабаадагшадһаа Бичурын совхозой гахайн фермые даагша нүхэр Сахарова, Тарбагатай «Дружба» колхозой тахяашан М. Д. Малих, Прибайкалийн «Прибайкалец» колхозой гахайшан П. М. Архипов, ветеринарна наукануудай доктор П. А. Овчинников, Байкало-Кударын «Знамя Октября» колхозой шубуушан А. П. Мосоров, республикын хүдөө ажахын министрствын управлениин начальник П. Б. Четкова, зооветинститудай багша, хүдөө ажахын наукануудай кандидат И. М. Хамаганов болон бусад үгэ хэлбэ.

Республика дотор гахай, шубуудые үсхэхэ тухай хэмжээ-ябуулга-нуудые зүблөөндэ хабаадагшад ба-талжа абаба. Март, апрель, май һара-нуудта шахагдажа байһан гахай-нуудай шгэнүүрыне үдэртөө 400—500 грамм нэмээхэ, адагынь 10 мян-ган залуу эмэ гахайнуудые үр-жүүлхэ, энэ үдэ һарадаа тахяа бүриһөө 15 үндэгэ абаха арга бии гэжэ хэлсээ.

Мяха гүрэндэ худалдаха кварталынгаа түсэб үлүүлэн дүүргэбэ

«8-е марта» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр А. Ткачев, партийна эхин организацции секретарь нүхэр Г. П. Каргопольцев) мартын 10-да гүрэндэ мяха худалдаха нэгэдэхи кварталынгаа түсэб 262 процент дүүргээ. Ингэжэ хамтадаа 101 центнер һайн шанартай

мяхан тушаагдаба. Гадна тус колхоз гүрэндэ һу худалдаха кварталынгаа уялга мартын 11-дэ дүүргэ юм. Хэрбээ 350 центнер һу тушааха уялгатай һаа, 400 центнертэ хүргэбэ. 1960 ондо ехэ мяха, һу абажа, гүрэндэ худалдаха уялгатай. Энэ колхозой гэшүүд хабарайнгаа тарилгада хүсэд бэлдэжэ дүүргэнхэй. Тарилгага тон богони болзорто үнгэргэхын зорилгоор колхозой правлени, партийна эхин организацци яралтай хэмжээ абажа байна. В. Гумпылов. Иволгын аймаг.

Республикын колхоз, совхозуудта трактор, комбайн заһабарилга тухай

1960 оной мартын 10-най мэдээн (Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Трак-тор	Ком-байн	Аймаг	Трак-тор	Ком-байн
Тарбагатай	97	5	Иволгын	73	—
Б-Кударын	88	5	Бичурын	72	—
Кяхтын	87	17	Заиграйн	70	—
Прибайкалийн	84	4	Хориин	69	0,8
Торин	84	5	Түнхэнэй	68	2
Сэлэнгын	81	3	Закаменай	67	—
Кабанскийн	76	—	Яруунын	66	13
Зэдын	75	8	Баргажанай	63	1
Мухаршэбэрэй	74	9			

А жалдаа шалгаржа, арадтаа магтуулагшад

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшад—Баргажанай (Бархан) Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон А. Доржиев, Борьёгой совхозой һаалишан П. Полюхов, Торин «Улан Бургалтай» колхозой тугалшан Ц. Цыбикова, Бичурын «Победа» колхозой хонишон К. Бабшан, Суулгын совхозой кукурузашан П. Павлова, Иволгын нэрэмжэтэ колхозой свёклош, Э. П. Павлова, колхозой ахалагша хонишон А. Доржиев, Борьёгой совхозой һаалишан П. Полюхов, Хориин «Победа» колхозой мал адуулагша Д. Шагжиев, Бичурын «Победа» колхозой мал адуулагша Л. Хайдуравой фото.

Интервентүүд, сагаантангаа Бурят ороной сүлөөлэгдэнээр 40 жэлэй ойдо

ЭДЭНЭЙ АЛДАР СОЛО ХЭЗЭЭШЬЕ МАРТАГДАХАГҮЙ

ВУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): РКП (б)-гэй Бурядай обкомой түрүүшын секретарь В. И. Трубочев, элгэ революционер-партизан М. М. Сахьянова, Яруунын партизан отрядтай командир ябаһан Н. М. Васильев.

Хизаар ороноо шэнжэлхэ музейн фондо байһан фотоуудһаа буулгагдаба.

Сүлөөтэ республикын дуун

Унэн замаа бэдэрэгүйеши зэмэлхээр.
 Харанхы нимэ сагыг гэрэлтүүлхээ
 Харын шажантай зоригтой тэмсээд, гансааран,
 Дүргөө бэлэйл дүлэтэ шуһан зүрхээ
 Түрүүшын бурят эрдэмтэ Доржи Банзаров.
 Он жалһууд хойно хойноһоо хубарилдаад,
 Ошожол байгаа дэлхэйдэ сараа үлэһээр.
 Хойто зүгтэ жадын үзүүр ялалзаад,
 Хубисхалта шэнэ нэбшээ үлэсгээ.
 Манай эндэ манан харанхы байһаар нэн.
 Манай эндэ сагаантан үшөө зайһаар нэн.
 Үлэн шонодол зэрлиг муухай дайсантай
 Үхэлэй тэмсэл ябуулха гэзэе хайхан хэм.

Ч. Г. ГАСАНОВ

Энхэ дурасхаал

Баатар зангаараа далай гэгдэбш, Байгалинай;
 Бугзуу долгинш элдин эрьдэе бүгтэрнэ
 Бугын шүрбэнэн хүбшэргэйгөө нидхэрнэ
 Баян колхозой гэсэршэ сэсэн абгамнай;
 «—Эзэрхэг шунахай интервенци үнгэрөөд,
 Энхэ дурасхаалаар бодоо Хамар-Дабан, —
 Эрэлхэг ородой зуун табин партизан
 Эндэ, тэмсэлэйнгээ зам таһалан, мүнхэрөө.
 Мүнөө эндэнь—табан хушуута баганандань,
 Мүндэртэ, аадарта, мүлюун шулуун туургадань
 Мүнгэ тагнаһан геологууд амардаг.
 Мүнхын хара дуһалаар аршаан сэсэригтэн,
 Мүндэлэн гараа, тамиржа, минни үетэн,
 Мүсэ ээмынь батална Мүнхэ-Сарьдаг...»

энхэрэн!

Бурядай эхэнэрнүүд Совет засагай түлөө иигэжэ тэмсээ нэн

Агууехэ Октябрин социалистическэ революци ажалша эхэнэрнүүдэ хэтын хэтэдэ дарлалтаһаан сүлөөлжэ, эршүүлтэй адли тэгшэ эрхэтэй болгоһон байна.

Пролетариадай революционно хүдэлөөндэ ажалша эхэнэрнүүдэй угаагса үүргэ дүүргэхэ байһынь В. И. Ленин нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэһэн юм. 1918 оло болгоһон эхэнэрнүүдэй Бүхэроссин нэгдэхэ съезд дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, В. И. Ленин иигэжэ мэдүүлэе бэлэй: «Олон тоото эхэнэрнүүдэй эдэбхитэйгээр хабаадсаггүй һаань, социалистическэ хубилалта бэлдүүлхын аргагүй юм... Эхэнэрнүүдэй хэр зэргэ эдэбхитэйгээр хабаадсаһаннаа боложо, революци амжалта туйлалдаг байна гэжэ сүлөөлгөн бүхы хүдэлөөнэй дүй дүршэл дээрэнхэ элэрэн харгалдаа».

Бурядай эгээл түрүү эхэнэрнүүд Агууехэ Октябрин революционно урда тээ помещикууд-капиталистуудай байгуулалтыг унагаһын, Совет засаг тогтоохын түлөө большевигүүдэй партиан тэмсэллэ эдэбхитэйгээр хабаадсажа ороһон юм. Совет засагай түлөө тэмсэллэ эдэбхитэйгээр хабаадсаһан М. М. Сахьянова Бурядай түрүүшын революционер-эхэнэрнүүдэй тоодо ородог байна. Нүхэр Сахьянова 1915 ондо Петербург ошожо, П. Ф. Лесгафтын эхэнэрнүүдэй дээдэ курсда хурахаар ороһон байгаа. М. Сахьянова 1915 оной сентябрьда студентээр марксистска бүлэгтэ ороод, жэлэй һүүл багта большеви-

Культурна эрилтэмнай хэзээ хангагдахб?

(Коммунистын бэшэ)

1960 ондо—долоон жэлэй хоёрдохон жэлдэ абан социалистическэ уялгануудаа бэлдүүлхын тулада манай Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (Улан) гэшүүд эсшэ сусагагүйгөөр ажаллажа байна. Малшаднай үдэр һүниие мэдэнгүй хүдэлнэ. Хабар болоходо малай тэжээл хомор боложо, бүрише бэрхшээлтэй саг ерээб.

Манай комплексно бригада колхозойнгоо центрээ 6 километрын зайтай Лугшахаан гэжэ газарта оршодог юм. Энэ тосхондоннай эхин тургуули, клуб, библиотека, магазин, медпункт би. Энээн дээрэһээ харахада эндэх зон сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ арга боломжотой гээд хангагдахаар байха юм. Тээд үнэндөө тимэ бэшэ. Юуб гэхэдэ, бидэнэр кино, концерт саг соогоо харахагүй, элдхэл, лекцинуудэ шагнахааа болиһон, ядахадаа библиотекынгээ номууды уншаха аргагүй болоһон байһабди.

Энэ юунһээ болобо гэшэб гэхэдэ, бригадыннай клуб хаа яа, ганса нэгэ нэгдээд, эхэнхидээ хаалтаттай байдаг, тэршэлэн библиотекэмнай үнэнэй суургалууланхай юм. Намарһаа нааша оройдоо 2 дахин концерт, 3—4 дахин кино харуулагдаа. Жэлэй эхинһээ хойшо нэгэ дахин лекци үнгэргэгдэн болоо. Тээд энэ мүнөө үедэ хэнэй культурна эрилтэ хангаха гэшэб?

Клубай дэргэдэ кино табиха будка бариха тухайда 1955 онһоо эхилээд ехэ үгэ зога болодог. Тээд мүнөөшэ бусотр клубайнмай будка баригдажа дүүргэгдэнгүй. Уланай киногой түхээрлгын механик нүхэр Тарасенко залуушуулай гуйлтаар хаа яа ерээ кино харуулдаг байна.

Лугшахаанай клубай ходо хаалтаттай байдаг тухайда яһала хэлгэдэг, аймагай газетын хуудаһануудтагы хэды дахин бэшэгүүд толилогдон байна.

Тээд колхозойнмай правлени, партком зоной шүүмжлэл үшөө тооногүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Иимэ таарамжагүй ябадалыг саашаа эрид түргэн зайсуулха гэжэ манай бригадынхид үбгэн залуугүй мэдүүлнэ. Энээнине анхаралдаа абахаар саг тулажа ерээ бэшэ гү?

С. Молонов, КПСС-эй гэшүүн.

Баргажан.

Рязанинхидай дүй дүршэл шудална

Һаяхан КПСС-эй Эддын айком Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо совхоз, колхозуудай партиан эхэн организацинуудай секретарьнарай ээлжэтэ дүршэл үнгэргөө.

«Рязанинхидай дүй дүршэл» гэһэн асуудалаар КПСС-эй обкомой инструктор нүхэр Лавин, «Ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри яажа ябуулхаб» гэһэн асуудалаар КПСС-эй Эддын айкомой секретарь нүхэр Жаргалов, «Коммунистууд ажалай түрүү эргэдэ ябах» гэһэн асуудалаар КПСС-эй айкомой эмхидхэлэй таһагы даагша нүхэр Атутов гэшээ элдхэл хэб. Һүүлээр партиан организацинуудай секретарьнар дүй дүршэлөө халан абалсаа.

Манай корп.

Хонишоной ажал партиин айкомой бюродо харагдаба

Республикымнай хонишодой 1960 ондо абан социалистическэ уялгануудай хэр дүүргэгдэжэ байһаниие шалгалтын бригадынхид отара бүхэндэ ябажа шалгаа нэн. Энэнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй Торин айкомой бюро «Коммунизм» колхозой нүхэр Грыдинэй отарын ажал хүдэлмэри хаража үзэб.

Бюро дээрэ ахалагша хонишон Роман Николаевич Грыдин бригадынгаа ажалай дүй дүршэл тухай тодорхойгоор хөөрөө.

—11-дехи жэлээ хонишоноор хүдэлнэб. Тиихэ зуураа жэл бүхэндэ зуун хонин бүриһөө дунда зэргээр зуу гаран хурьга түлжүүлжэ абаа нэмди,— гэжэ Роман Николаевич бюро дээрэ хэлэб.

Игаабари дулаан, саһа багатай үедэ хонидо дүгын бэлшээрлэе ябуулдаг байна. Зүгөөр хурьгалһан хонид 10—12 үдэр бэлшээгдээдгүй. Энэ болзорой үнгэрхэдэ үдэртөө тэдэнээ 4—5 час бэлшээрлэе ябуулна. Тиихэ зуураа хүдэлмэрин үдэрэй гурин наринаар сахидга. Үгөөнэй 8-һаа 9 час хүрэтэр хурьгадаа хууһулна. Удаа-улаан, эхэнүүдтэнь үбһэ, зелёнко эдкүүлээд, арбан сагта уһалдаг байна. 4—5 сагай туршда бэлшээгдэд, дахин эдээлүүлнэ. Энээнэй һүүлээр хурьгадае хууһулдаг юм.

Долоон жэлэйнгээ түсэб болзорһоон урид дүүргэхын зорилгоор хонидо хоёр жэл соо гурба түрүүлжэ гэжэ шидхэгдээ. 1960 оной январьһаа отарада 300-гаад хурьган абтаа. Хонид хурьгалһаар. Иигэжэ март харын дүүрэтэр 100 хонин бүриһөө 68 хурьга абахань. Гадна байгша оной декабрь һарада 400 хурьга абахаар хараалжа зундаа үржүүлжэ юм. Ондоогоор хэлэхэдэ, 500 хонидһоо 740 хурьга абтажа түлжүүлэгдэхэ байна. Нёдонлоной 592, мүнөөнэй 740 хурьгада хамталхада хоёр жэл соо 100 хонин бүриһөө 270 хурьган абтаха болоо.

Долоон жэлэй туршда хонишодой тус бригадынхид бүхүдөө 3500 хурьга түлжүүлжэ даабартай һаа, 5100-ые абахаар шидхэнхэй. Ондоогоор хэлэбэл, хурьгадае түлжүүлжэ түсэбөө дүрбэн жэлһээ бага үлүүхэн болзор соо дүүргэхэн.

КПСС-эй айкомой бюро дээрэ байһан хонишод, хурьгаһад, колхозуудай зоошомрогжэлтэд, партиан эхэн организацин секретарьнар ахалагша хонишон нүхэр Грыдинэй хөөрөөе угаа анхаралтайгаар шагнаба.

«Заветы Ильича», «Коммунизм», Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай хонишод нүхэд Осолоков, Зайцев, Будаев, зоотехник Бальчугов болон бусад өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалууд тухай бюро дээрэ хэлээ. Удаань тэрэ хонишоной отарада ошожо, ажалтайн танилсабад.

Партиан айкомой бюро нүхэр Грыдинэй бригадын ажалай дүршэлы һайшаагад, тэдэнэй жэшээгээр ажалаа эмхидхэхынь колхозуудай партиан эхэн организаци, правленинууды, хүдөө ажыхын инспекци, мэргэжэлтэды уялгалба.

КПСС-эй Торин айкомой бюрогой шидхэбэринг ёһоор, түрүү хонишон нүхэр Грыдинэй бригадын дүршэлы аймагай партиан эхэн организаци, хонишодой бригаданууд зүбшэн хэлсэжэ, уялгануудаа шэнэдхэн хараалжа байна.

В. Данилов.

Хонишодой ажал харагдаба

Хонишодой ажал харагдаба

Күдвэн угтамжа

19—1920 онуудта нэн. Эдэ үдэдэ Буряг оронойнмай тараша зоной дунда революционно үзэл бодол хаа хаана нэрэмжэтэ, Октябрин ошо дуулаан хүсэтэйгөөр соробхилон ажа байгша бэлэй.

Эдэ үдэ би Бага Куналеин сэрэ-революционно комитодэй гий-аһан байгаа. Удаань Би-сэдын болоходо Прибай-ОК-эй гэшүүн болгоһон отара гэшээ нэм. Сьездин эхэнэрнүүдтэй тэндэх зоние сууһын зорилгоор 1920 оной һарада Кяхта, Эдэ. Торин эльгэгдэһэн байгаа.

Тэрэ ондо Мухаршэбэр ороно зонтой хөөрлөөд хэр-хамта, сагаантанай хүл-дарагдажа, хохидолдо ороһон туһаламжа үзүүлхын тула ие уруудажа ябахадманай, эмэнай Түгэнын бурядууд ман-хэ хүндэтэйгөөр угталаг нэн.

Тэндэ, хаанашы гэшээ нэм, тэ-шые уруудажа ябахадманай, баржа нэгэ хотоной зон ма-тутта нэн. Тингэжэ манай Совет засагай тогтон мандажа үдэд ород бурят арадуудай барисаан улам бэхнжэһэн, нэ-бэ бэсэ хүндэлэһэн, шэнэ-адал зохоһын түлөө тэмсэжэ юм.

Д. Шиповских, партизанска хүдэлөөндэ хабаадагша, пенсионер.

гүдэй социал-демократическа организацида хабаадсаа нэн. Удаань РСДРП-гэй Петербургдах организацин студентээрэй мोजын хүдэлмэридэ хабаадсаһан юм. Нүхэр Сахьянова революционно тэмсэлдэ хабаадсаһангаа түлөө 1916-оной декабрь һарада Петербургин турмээд хаагдаа бэлэй. Тэрэ эхэнэр февралын революцион һүүлээр турмэһөө сүлөөлгөдөө нэн. 1917 ондо М. Сахьянова Эрхүүгэй губерни ерээжэ, эсернүүд, меньшевигүүдэй эмхидхэн революцида эсэргүү үймөөе даралгада хабаадсаһан байгаа. 1918 оной эхээр большевигүүдһээ бүридэһэн Бурядай түрүүшын бүлэге эмхидхэлэһэн юм. Тэрэ бүлэг Бурядай партиан организаци байгуулгада эхи табжа нэн. М. М. Сахьянова граждан дай-най үедэ большевигүүдэй Алас Дур-надах организацин хүдэлмэридэ ноусаар хабаадсаһан байгаа. Бурядай республикада Совет заса-гай тогтоһоний һүүлээр нүхэр Сах-ьянова харюусалгатай тушаалуудта ябаһан юм. М. М. Сахьянова мүнөө үедэ пенсиде гаранхай.

Бурядай республикада Совет за-саг тогтоохын түлөө тэмсэлдэ оло-нтоо эхэнэрнүүд эдэбхитэйгээр ха-баадсаһан юм. Тэдэнэрэй тодо Ф. М. Осодова, А. И. Ку-приянова, М. А. Слободчикова, П. С. Буйко, Н. В. Серова, А. А. Пермякова, Н. И. Третьякова, В. И. Мясникова болон бусдые нэрлэ-мээр.

Колчагай, Семеновой, мүн харин

хандана. Улан-Удын паровозо-ва-гонно заводой зуу гаран эхэнэр инженернүүд, технигүүдэй тушаал эзэлжэ байдаг.

Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн мяха-кон-сервын комбинадай колбасагай за-водой хүдэлмэришэн К. И. Филип-ова, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй депутат А. Н. Красикова, (Улан-Удын паровозо-вагонно за-вод), сэмын фабрикин бүд нэхэ-дэг цехын хүдэлмэришэн Д. К. Ту-мурова болон бусад республика соогоо сууда гаранхай.

Колхозуудта ажаллагдадай 50 гаран процентнэй эхэнэрнүүд юм. Тэдэнэр һаалишадар, хонишодор, трактористнуудар, комбайнерну-удар, овощ ургуулагдашаар хү-дэлдэг байна. Эдэдэ, дунда эрлэм-тэй хүдөө ажыхын мэргэжэлтэдэй хахадһаа олонхын эхэнэрнүүд. Мяха, һу, тоһо, ноһо, мүн бусад-шые продуктууды абахын түлөө тэмсэлдэ Бурядай эхэнэрнүүд түрүү зэргэдэ ябана. Социалистическэ Ажалай Геройнууд: Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой хонишон Баллама Доржиева, Бурядай зоо-ветеринарна институудай хуралса-лай туршалгын ажыхын һаалишан Вера Змирева, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Пылжит Жалсанова, мүн бусад олон эхэнэрнүүд баатар-лиг ажалай үлгэр жэшээ харуул-на.

Бурядай эхэнэрнүүд Советскэ Конституциялар гүтэһэн эрхээ гүйсэ-дөөр эдлэнэ. Тингэжэ республикы-гаа, мүн бусадшые областнуудай дээдэ, дунда, тухай хургуулинууд-та Бурядай АССР-эй 4 мянга га-

ран эхэнэрнүүд, басагад хуралсана. Республикын арадай гэгээрэлэй хү-дэлмэрилэгшэдэй дүрбэнэй гурбан хубын эхэнэрнүүд юм. Элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэдэй 90 шахуу процентнэй, Бурядай искус-тын хүдэлмэрилэгшэдэй хахадын шахуу эхэнэрнүүдһээ бүридэлэг.

Манай республикын эхэнэрнүүд гүрэнэй засаг түрые хүтэлбрилхэ хэрэгтэ мүн эдэбхитэйгээр хабаа-далсадаг байна. Дүрбэн эхэнэр СССР-эй Верховно Советэй депу-татаудар һунгаданхай. Тэдэнэрэй тоодо Борьбейтой совхозой главна зоотехник А. А. Уваровае, Яруунын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхо-зой хонишон Б. Б. Санжиевае, мя-ха-консервын комбинадай желатин-на цехын начальник Н. Я. Рыбни-ковае, Улан-Удын нэгдэх интер-нат-хургуулин багша А. И. Хабае-вае нэрлэмээр. 30 эхэнэр Бурядай АССР-эй Верховно Советэй депута-дуудар һунгаданхай.

Эхэнэрнүүдэй ажалеы хүнгэдэхэ-жэ, байра байдалынь һайжаруул-ха асуудала Коммунистическэ парти, Советскэ правительствэ эсэ-гэ ёһоной анхарал хандуулдаг бай-на. Манай республикада жэл эрээ-бүри нарайлалгын гэрнүүд, хүүгэ-дэй ясли, саудууд, столовонууд, ажалшадай эрилтэ хангаха бусад-шые предприятинууд улам олошор-но.

Бурядай эхэнэрнүүд республи-кынгаа бүхы ажалшадтай хамта Коммунистическэ партингаа, Со-ветскэ правительствын хараалһан асари ехэ түсэбүүды бэлдүүлэ-сэхын түлөө эршэмтэйгээр ажалла-на.

А. Барганова, юридическэ эрдэмэй кандидат.

Энэ хууданда:

◆Бажей Егорович хөөрэнэ. ◆Ажалай замда. ◆Ногоон дэбисхэр дээрэ. ◆Шэлэ харилсаа холбоон.

— Хонид, морид болон эбэртэ бодо малда эдиулэгдэхээр хэршэгдэн голоомонот утань табан сантиметрнээ богино байха ёногүй. Энээн нээ жэжэ болоо наа, малай хибэхэд таагүй, минн лэ бөөгнөөд гэдэһэ руун орошодог,— гэжэ Аюшын «Бүдүүн тэжээлые буйлуулга» гэлээн асуудалда хариуцажа байхадань, багша Александр Григорьевна Меркулова сэдхэлээ ханангар:

— Хүрөө, хүрөө. Үшөө нэгэ нимэ асуудал...

— Нэгэ центнер хэршэгдэн голоомодоо... гэжэ багшын хэлэжэ дүүргэгүй байтар:

— Нэгэ центнертэ дала—зуун литр үһэн хэрэгтэй. Иймэ голоомые мал айхатар дуратайгаар эдидэг,— гэжэ Аюша Гуржапов харюуса жархиба.

Баяр жаргалаа багтаажа ядан махайшанан Аюшын гаража ерэхэд, нүхэднэ: «Таба, табаар... амаршалабди, нүхэр зоотехник!» гэлдэшэбэ.

— Болинт даа... зоотехник гүүлэхэмин үшөө үдэл, ажал дээрэ табые абаха хэрэгтэй,— гэжэ Аюша энэзхиэлэ.— Битнай Закамен, түрэн нютага ошоомонин.

Энэ хадаа Улан-Удын хүдөө ажыхн техникумд хүүлшин шалгалта боложо байна гэшээ. Бултанай шарайда баяр зугаа, ороһон лэ хүшинь хайн сэгнэлтэй гаража эрэнэ. Тээд

Удэр үдэрэй һонин

Радиорелейнэ харилсаан Республика дотор Зэдн аймагай түб—Петропавловка Джида станци хоёрой хоорондо радиорелейнэ харилсаан анха түрүүшынхэ бин болгодобо. Иймэ харилсаа бин болгохын урда тээ тус хоёр хууринай хоорондо телефоноор хөөрэлдэхэ гэшээ ехэ бэрхэтэй байһан юм. Мүнөө радиорелейнэ телефонно, телеграфна линин бин болгодоод байхада, Петропавловка тосхон түмэр замай Джида станци хоёрой хоорондо наадгүйгөөр хөөрэлдэхэ харилсаан байгуулагдаба.

Ульянов багшамнай, заяата эсэгэмнай Уриханаар энэбхилэн, дулааханаар шэртэн, Мрамор табсаннаашье, номой хууданнаашье Маанадаа мэндэшлэжэ, илалтада уряална. Бургаал заабариень наринаар бээлүүлжэ, һаруулан ерэдүйгөө бодхоолсохын тула «Һураха, һураха, үшөө дахин һураха!»— һайхан юрөөлыень дүүргэхэбди бидэ!

Хүсэтэйшүүл

Хүдөө нютагуудта хүдэр шиндам бөгөтэй, колхозойнгоо үйлдбэринин гол халбаринууд дээрэ ажаллажа ябаһан түмэршэ, модошо дархашуул, мал адуулагшад, механизаторнууд болон автомашина жолоодогшод сүлөөтэй сагаа культуринаар үнэргэхээ хүсэдэг.

Уланай сомоной Лениней нэрэмжэтэ колхозой залуушуул шангистнуудай кружок эмхидхэхэ тухай дуралдал колхозойнгоо правлендэ оруулан байгаа. Энэниень партийна, комсомолой организацинууд хайшаан дэмжээд, хүдөөгэй клубай дэргэдэ шангистнуудай кружок эмхидхэбэ.

Энэ кружогые колхозой ветфельшер Иван Содномов хүтэлбэрилнэ. Штангистын хоёрдохин разрядтай Содномов нютагайнгаа залуушуулые хургажа захалба.

Кружогто оролсоһон 8 хүнэй дунда түмэршэ дархан Иван Добрецкий нэгэ дороо 90 килограмм үргэжэ, тэдэнэйнгээ дунда түрүүлэн гараба.

— Тамир шэнээншые бин. Саг үргэлжэ шадабараа дээшлүүлжэ байгаа наа, энэшни барагтайхан шангист болохо,— гэжэ нүхэр Содномов хэлэнэ.

Энэ зүб даа. Манай нютагуудта хүдэр шиндам хүбүүд олон, тэдэнэр ганса хүдэлмэрээ хараад байнгүй, харин дуратай спортод хабаадаха бээ гэжэ найдагдана.

Манай корр.

Гэмнын урдаа, гэмшэлын хойноо

Тойруу газарнуудые болгоомжотойгоор гараха, хараалагдаһан хэмнээ түргөө гүйлгэжэ болохогүй гэжэ мэтэ журам автомашинны жолоодогшо бүхэн мэдэхэ ёһотойн лабтай. Тээд нэтрэн заримашуул журамаа мартажа, аюулда ороно бишу. Түнхэней аймагай «Новый путь» колхозой «Газ-51» маркын автомашинны жолоодогшо Пашинин хэмнээ үлүүгээр гүйлгэжэ ябатараа, машиннаа хүмэрүлжэрхинэн байгаа. Тингэжэ жолоодогшо сугтаа һуужа ябаһан хамгантаа наһа баража, машина дээрэ һууһан 5 хүниен хээр гэмтээгээ.

Тэрэнэй нүхэд, колхозой правлен Пашиннай түргэн гүйлгэдэгшын мэдэбшые, хоринжо, болуулха гэжэ оролдодоггүй байһанинь гэмшэлтэй.

Байгша оной февралин 10-най үдэр «Автовнештрас» ажыхн машинны жолоодогшо Бачин баһал аюулда ороо. «Хүйхэр» жолоодогшо түргөөр гүйлгэжэ ябаһан урдаһан эрэнэ машинны ошожо мүргэжэрхэ. Ингэжэ жолоодогшо Бачин хүдэлмэршөө гаргуулан, эблэрһэн хоёр машинны өөрынгөө хүсөөр заһабарилха гэнэн зэмэ тохуулба.

Колхоз, совхоз, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд дурсагдаһан энэ хоёр ушарһаа тобшолол хэжэ абаха ёһотой.

А. Газиев.

Түрүүшынгээ оло хубааба

Унгэрэгшэ жэлдэ Сууулгын дунда хургуулин (Мухаршэбэр) һуралсалай үйлдбэринин бригада хайнаар ажаллажа, ажалта үдэртөө 145 центнер таряа абаха болоо. Эдэнэр соһоо эгээл олон ажалта үдэртэй болошодын 2 центнер 60 килограмм хүртээр таряа абахан. Зунай үдэ эдэнэр колхозойнгоо 2500 толгой уһанай шубуу тэжээжэ үгэһэн, кукуруза ургуулан, үбэнэ таряа хуряалгын хүдэлмэридэ хабаадалсаһан байгаа. Һаяхан эдэнэр колхозһоо ажалта үдэртөө таряа абажа, хоорондоо хубааба.

Б. Цыренов.

Хилин саанаһаа

Сукарно Дүтын Зүүн зүгэй, Африкын орунуудаар айлшалхань

ДЖАКАРТА, мартын 11. (ТАСС). Индонезин президент Сукарно Гвиней, Ирак, Марокко, ОАР, Тунис гэжэ гүрэнүүдээр аяншалха уряал хүлээн абаа гэжэ Индонезин радио мүнөөдөр мэдээсэбэ карно дээрэ дурсагдаһан ордон даар байгша оной апрель, мартын даар аяншалха юм.

Хитадай залуушуулай коммунистическэ союзай ЦК-гэй пленум болобо

ПЕКИН, мартын 11. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Хитадай залуушуулай коммунистическэ союзай ЦК-гэй гурбадахи зарлалай 6-дахн пленум Пекинд февралин 27-хоо мартын 4 хүртээр болоһон байна.

Шэнэ һануулга

ПЕКИН, мартын 11. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Америкын сэрэгэй корабль КНР-эй далайн хилые Хайтань (Фуцзянь провинци) шадар мүнөөдөр дабан ороһон байна. Холбоото Штадуудай Далайн-Сэрэгэй Флотид патрульна самолёт 12 час 9 минутада КНР-эй агаарай хилые Юнсин гэжэ аралнууд тушаа дабан ордог тагнуул хэһэн байна.

Непалай премьер-министр Пекин ерэбэ

ПЕКИН, мартын 11. (ТАСС). Непалай премьер-министр Б. П. Коирала КНР-эй Гүрэнэй советдэй премьер Чжоу Эн-лайин уряалаар хани ёһоор айлшалха мүнөөдөр Пекин ерэбэ. Гадаадын хэрэгүүдэй министр С. П. Уладхайя, транспорт министр Г. Сингх, Непалай гадаадын хэрэгүүдэй министртын генеральна секретарь Н. П. Тхапа гэгшэд Непалай премьер-министрэй сугтаа Хитад ерэлсэ.

Париж Москва хоёрой хоорондо түмэр замай сэхэ харилсаан байгуулагдахань

ПАРИЖ, мартын 11. (ТАСС). Байгша оной май харын 29-һөө эхилжэ, Москва Париж хоёрой хоорондо түмэр замай харилсаан байгуулагдахань. Парижһаа Берлин хуртээр абадг поездинуудта үдэр бүри 1-дехи классай советскэ нэгэ вагон шагтагалагдаха юм. Тэрэ вагондо һуугшад зуурандаа буунгүйгөөр Варшава, Брест дээгүүр жа, Советскэ Союзай нислэг хуртээр эрэхэ байна.

Аденуэрай СИНА ошоһын урда тээ

БОНН, мартын 11. (ТАСС). ФРГ-гэй канцлер Аденуэрай СИНА ошожо, хэлсээ хэхэ тухай асуудал эндэ зүбшлэгэжэ дүүрбэ. Зүүн, баруун оронуудай хоорондо, тусхайлбал, Берлин тушаа асуудалаар хэлсэһэнэй баталагдажа болохо байһан тухайн Аденуэр СИНАгаа зобожо, болохоёо байһан хэлсэһэнүүдтэ наад хэхэн зорилгоор Америкын тусхайлбал Аденуэрай СИНА ошожо, хэлсээ хэхэ тухай асуудал эндэ зүбшлэгэжэ дүүрбэ.

Америкын космическа ракетын табигдаһан тухай

НЬЮ-ЙОРК, мартын 11. (ТАСС). «Пионер-V» гэжэ Америкын хэмэл олон агаарта табигдажа, замбуулин дайда руу шлэгдэ гэжэ Юнайтед Пресс Интернейшнл агентство Канаверал гэжэ тохойһон (Флорида штат) мэдээсэбэ. Табигдаһан энэ хэмэл одон нарые тойрон да зорилготой юм. Хэблэлэй арын мэдээсэһэнэй ёһоор, Америкын хэмэл одон үргэһин 66,000 метр. Энэ хэмэл одон 42 грам 844,4 грамм шэнгүүртэй.

Штраус Афина ерэбэ

АФИНА, мартын 10. (ТАСС). ФРГ-гэй обороной министр Штраус Грецин правительствын уряалаар энэ үдэшлэн Афина ерэбэ. Минни айлшалжа ерэнэ ушар нэрэ бурядууд тэдэнэртээ үгэһэн гэхэ.

Тэрэ гэнэннээ хойшо «ород», «мангад» гэлсэдэг, ородуудын бурядуудаа «брадууд» гэхэ гү, али аханар гэжэ нэрлэдэг байһан юм. Ород, бурядууд хамтаржа, острог барихан байгаа. Тэдэнэр дуратай нэгэ аханарайгаа наһа барахада тэрэндээ зориулжа, «Братск» гэжэ нэрэ олгоһон байгаа хаш...

Хэдэ олон үльгэр, түүхэ, онтохон, оһон үгэ Б. Жатухаев һанаандаа хадуужа, мүнөөшье хүртээр хөөрөөр гээшээ? Энэ суута үльгэршэн бага балшар һанаандаа ухаандаа хадуужа абаһан «Гэсэрэй» хэдэ хубине сэжээр хөөрөөр хуудга, энэ хөөрөөшье ном болгожо гаргабал, 600—700 хууданатай болохоор.

Бажей Егорович энэһинээ гадна, шэнэ онтохон, үльгэр, ажал, жаргал, хани барисаан тухай олон тэмнүүдтэ зориулжа, өөрөө дуу зошодог. Жэһэнь бурят, ород арадуудай хани барисаанда зориулжа дуу зошодог байна.

Нүхэр Жатухаевай нэрэ манай республикын ажалшадта мэдээжэ болоһон үнхэнэй. Бажей Егоровичын үльгэр, түүхэ бэшэжэ абахын тула республикыннай научна хүдэлмэрилэгшэд, уран зошолшод тэрэндээ эржэ байдаг. Һаяхан хэблэгдэн «Гэсэр» соо нүхэр Б. Е. Жатухаевай хөөрөөн оруулагданхай.

О. Березков.

Ойдо болодог „зүжэг“

Убэлэй үдэ ой соо ороод ябахандаа хон жэн гэжэ һанаһанин, тад һөөргэ байдаг. Эндэ гэндэ хурса хушуутай тоншуулуудай эдихэ хоолоо бэдэржэ, модо тоншоһон, элдэб хонгёо хоолойгоор ханхинаса дуугархан дуулдаг юм. Үдэш орой болоходо шубуудай «хүжэмтэ аялга» замжаха, хон жэн болошодог. Тинбэшые наа, һүни агнуури хэдэг мяхаша шубууд, арьяатан нэмээхэн гэтэн, эдихэ юмхэн бэдэржэ, абарархан, нишэ, тишээ нилдэг, шэхэ хамаараа үнэрдэдэг.

Нэгэтэ үдэш орой болоһон хойно ой соо тамхилжа, түгсүүд дээрэ һуубаб. Тамхяа һая ноосожо һуутарни, хажуу таладамин заахан үхибүүн шэнгээр нэгэ амитан бархиршаба. Һүүлэд мэдэн гэнэмни, шан-дан шонодо барюулжархин байгаа һэн. Эндэһээ саашалаад отог тээшэ ошожо ябатарни, баһа нэгэ һонин ушар үзэгдөө һэн. Үндэр модоной үзүүрһээ һойр шубуун доошоо нилдэжэ ябана гэнэмни, тэрэмни һулахаһан далая һэби һэбиһээр газарта унашаба. Ямар ушарһаа унаба гэшээб гэжэ болгоожо харахаламин, тэрэмни булганда хоолойгоо таһа тагуулаад унаһан байба. Урдан нимэ ушар тухай хүнэй хэлсэхэ дуулагша һэм. Харин мүнөө өөрынгөө нүдөөр хаража, одоошье эгигһэн байнаб. Булган мяха эдидэг дээрһээ үдхэн модоной шэлбүүһэн соо хоргодоод, амитанай ерээл хаа, солбонхоноор аһажа, хоолойнь таһа хазадаг.

М. Бакутин, биологин наука-нуудай кандидат.

УЛЬГЭРШЭН

Тухай хөөрөөн аяр арбаад хоногто үргэжэлдэг һэн гэхэ. Арадай аман зошол—үльгэр, түүхэ, оһон үгэ, таабарн гэхэ мэтэ Бажей Егорович бага һанаһаа жа һуудаг. 300 жэлэй саалда тээ бурядууд хайшан гээд ород арадтай анха уулзажа, аха дүү хөөрөөһөн хонирхолтойгоор хөөрэдэг.

Урдаһан энэ нютагай хүн зон үдэшэ бүри олоороо сугларжа, үльгэршэ, домогшо үбгэдэ шагнаһаа ерэдэг байһан юм. Тэрэ үдэ Бажейн эсэгэ, хүгшэн абань баһал үльгэр, түүхэ һайн мэдэхэ хүнүүдэй тоодо ородог һэн ха. Эсэгынгээ хөөрэдэг онтохон, үльгэр, таабаринуудые бишыхан Бажей ехэ анхаралтайгаар шагнадаг бэлэй. Тинхэдэ Жатухаевтанай гэртэ үдэш бүри нютагай зон сугларжа, һэны дээрэ дабшала һууһан эсэгын хөөрөө анхаралтайгаар шагнадаг байгаа. Үльгэр хөөрөгшэд хилгаан хуурай аялга доро дуугаа дуулажа байгаад, хэдэн хоногой туршада хөөрэдэг бэлэй. Арад зондоо магтуулан алдарт баатарнууд, зоригтой зүрхэтэйшүүл Абай баатар, Гэсэр

жа һуудаг. 300 жэлэй саалда тээ бурядууд хайшан гээд ород арадтай анха уулзажа, аха дүү хөөрөөһөн хонирхолтойгоор хөөрэдэг.

— Үбгэжөөлүүдэй хөөрөөрөө 1636 ондо һэн ха,— гэжэ яралгүйгэн Бажей Егорович хөөрөөгөө эхилнэ.— Тэрэ үдэ холье зоринжо Россинаа Сибириин ой тайга, Байгал далай шадархи газар үзэхөөр бүлэг хасагууд ерэн юм гэхэ. Эдэнэр олон жэл ой тайгаар ябажа, Илим горхондо хүржэ ерэн юм. Тэндэһээ энэ улаараа уруудан, түргэн урасхаалта Ангар дүүхэдэ дүгэлһэн түүхэтэй. Мүрэн соогуур урдажа ябаһан бодосууд ород хасагуудые ехэтэ хонирхуулаа гэхэ.

— Харыт,— гэжэ хасагуудай нэгэн модоной зомогол, һүхөөр сабуулан модо хаража, тэдэнэр бүришье хонирхоһон байгаа.

Тингэбэл энэ мүрэнэймнай дээдэ бэед арад зон ажаһууна гэжэ тэдэ тухайлаад, уһаа үгсэжэ Аха, Ангар мүрэнэй уулзалдаһан уулзуур хүртээр ерэн бэлэй. Тингэжэ эдэ аяншад бурят хүнүүдые түрүүшынхэ хаража, хани ёһоор уулзалдаһан түүхэтэй.

Түрүүшгээр эндэх бурядууд айлшадтаа болгоожо хандадаг байгаа. Тингэжэ абынгаа, үбгэ эсэгэнэйнгээ хөөрөөһөн үльгэр, түүхэ мүнөөшье болотор мартадаггүй, тэдэнэ арад зондоо хөөрөжэ, зугаал